

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท ปัจจัย และนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีให้มีความพร้อมก่อนเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป รวมทั้งเป็นทางเลือกหนึ่งในการนำไปพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา การวางแผนหรือจัดทำแผนพัฒนาตำบลด้านการศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ได้ต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 41 ท่าน ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาบทบาทและปัจจัยการมีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้บริหารอบต.และกลุ่มประชาชนผู้ปกครอง โดยมาจาก อบต.3 แห่ง ซึ่งคัดเลือกมาเป็น อบต.กรณีศึกษา (Case study) โดยพิจารณาจากการได้รับรางวัลด้านการจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการศึกษา พ.ศ.2548 เลือกผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 36 คน โดยเป็นผู้บริหารของ อบต. 9 คน และประชาชนในพื้นที่จำนวน 27 คน จำแนกเป็น อบต.ละ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่มีบุตรหลาน กลุ่มที่มีบุตรหลานวัยต่ำกว่า 3 ปี และกลุ่มที่มีบุตรหลานวัย 3-5 ปี กลุ่มละ 3 คน ส่วนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารระดับนโยบาย โดยมาจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 3 ท่านและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2 ท่าน รวม 5 ท่าน ตรวจสอบข้อมูลโดยการตีความบทสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง สามกลุ่มเพื่อดูความสัมพันธ์ของข้อมูล และการตรวจสอบแบบสามเส้า (Data triangulation) ซึ่งตรวจสอบโดยใช้วิธีการที่ต่างกัน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์จากการตีความในคำพูดจากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทั้งสามกลุ่มเพื่อให้ความหมาย นำไปสู่การสร้างข้อสรุปโดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ห้บทบาท ปัจจัย และนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานของผู้ให้ข้อมูลทั้งสามกลุ่ม สามารถสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ห้บทบาทและปัจจัยการมีส่วนร่วมของ อบต.ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

1.1 สรุปผลการวิเคราะห์ห้บทบาทการมีส่วนร่วม

1.1.1 บทบาทการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณ

(1) บทบาทการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณในปีพ.ศ.2549-2550 กลุ่มผู้บริหาร อบต.บึงยี่โถและเขาสามขอดมีการวางแผนงบประมาณและการดำเนิน โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทด้านงบประมาณที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า อบต.สามารถบริหารและจัดสรรงบประมาณในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานได้ แต่ความคิดเห็นของ ประชาชนในพื้นที่ของ อบต.ทั้งบึงยี่โถและเขาสามขอดส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับผู้บริหาร อบต. เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบถึงการดำเนิน โครงการ ในด้านงบประมาณ ของ อบต. โดยจะรับทราบแต่เพียงว่ามีการจัดการศึกษาและสาธารณสุขพื้นฐานเท่านั้น สำหรับ อบต.วัดพริกนั้น พบว่า การวางแผนโครงการด้านงบประมาณยังไม่ชัดเจน โครงการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และยังไม่มีการดำเนิน โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานอย่างเป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณตามการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณ ที่ กลุ่มผู้บริหาร อบต.บึงยี่โถและวัดพริก คาดว่าจะทำ มากที่สุด คือ การสนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรมบุคลากรของ อบต. โดยผู้บริหาร อบต.วัดพริก มีความต้องการที่จะขยายการรับเลี้ยงเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี ให้แยกออกมาจากการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนผู้บริหาร อบต.เขาสามขอด ต้องการจัดตั้งกองทุนชดเชยรายได้แก่ครอบครัวที่ใกล้คลอดบุตรหรือมีทารกแรกคลอดที่มีฐานะยากจน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายจากครอบครัวที่รับเงินจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด) พมจ (เพื่อเตรียมการสนับสนุนการจัดการศึกษาอบรมให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองต่อไป สำหรับความคิดเห็น ของ ผู้บริหาร อบต.บางท่าน ที่ต้องการพัฒนาศูนย์รับเลี้ยงเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี ที่มีอยู่ให้มีคุณภาพดีขึ้น มีการพัฒนาการเด็กตามช่วงวัยนั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ อบต.บึงยี่โถคาดหวังที่จะให้ อบต.เปิดศูนย์รับเลี้ยงเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี เพื่อรองรับครอบครัวที่ต้องออกไปประกอบอาชีพ รวมทั้งสนับสนุนด้านโภชนาการแก่เด็กด้วย และประชาชนในพื้นที่ อบต.วัดพริกส่วนใหญ่ ยังมีความคาดหวังต่อบทบาทของ อบต.ในการสนับสนุนงบประมาณในรูปแบบทุนสงเคราะห์แก่ครอบครัวที่มีฐานะยากจน ส่วนประชาชนในพื้นที่ อบต.เขาสามยอกบางกลุ่มนั้นมีความคาดหวังในบทบาทของ อบต. สอดคล้องกันกับ ความต้องการของ ผู้บริหาร อบต. ที่ต้องการจะได้รับทุนสงเคราะห์แก่ครอบครัวที่มีทารกแรกคลอดและมีฐานะยากจน ส่วนของการสนับสนุนงบประมาณให้มีการจัดอบรมแก่ผู้ประกอบการนั้นมีความเห็น ไม่สอดคล้องกัน โดยในส่วนของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณของ อบต. ในส่วนของการจัดตั้งศูนย์รับเลี้ยงเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี เนื่องจากความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ซึ่งความสอดคล้องกับความคาดหวังของ ผู้บริหารของ อบต.เขาสามยอก อบต.วัดพริก รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ อบต.บึงยี่โถ

1.1.2 บทบาทการมีส่วนร่วมด้านวิชาการ

(1) บทบาทการมีส่วนร่วมในด้านวิชาการ ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการดำเนินการที่ผ่านมา อบต.ยังมีบทบาทน้อย โดยผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าเป็นหน้าที่ ของ อบต.ที่จะต้องดำเนินการ ปัจจุบันผู้บริหาร อบต.บึงยี่โถและเขาสามยอกได้ดำเนินการในลักษณะการขอความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อสนับสนุนด้านวิชาการให้กับ อบต. โดย อบต.บึงยี่โถร่วมมือกับสถานีอนามัยตำบล ส่วน อบต.เขาสามยอกร่วมมือกับโรงพยาบาลและสาธารณสุขจังหวัดในการดำเนินโครงการ

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมในด้านวิชาการที่คาดหวังนั้น ประชาชนส่วนใหญ่คาดหวังที่จะให้ อบต.ร่วมมือกับอนามัยตำบล สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มผู้บริหาร อบต.ส่วนใหญ่ ที่ต้องการให้เกิดความร่วมมือกับโรงพยาบาลมากที่สุด โดยความคาดหวังดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เห็นว่า อบต.ควรร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อให้เกิดแหล่งความรู้ และการสนับสนุนการจัดการศึกษาอบรมให้กับทั้ง อบต.และผู้ปกครองในพื้นที่ได้ สำหรับในเรื่องการสนับสนุนด้านวิชาการจากหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้อง คือ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นนั้น ผู้บริหาร อบต.ส่วนใหญ่ต้องการสนับสนุนในการจัดอบรมให้มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน รวมทั้งคาดหวังว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจะทำหน้าที่ในการกำกั้นนโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้มีทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เห็นว่า อบต.ควรจะได้รับ การปฐมนิเทศให้มีความรู้ความเข้าใจ โดยสามารถประสานมายังหน่วยงาน เพื่อให้มีการจัดอบรมได้

1.1.3 บทบาทการมีส่วนร่วมด้านบุคลากร

(1) บทบาทการมีส่วนร่วมด้านบุคลากร แม้ผู้เชี่ยวชาญจะมีความคิดเห็นว่า อบต. มีอำนาจอิสระในการบริหารงานบุคคลได้อย่างเต็มที่ตามกฎหมาย โดยสามารถคัดสรรบุคลากรที่ อบต. เห็นว่ามีความรู้ความสามารถให้เข้ามาดำเนินการในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานได้ รวมทั้ง อบต. ยังมีส่วนงานที่รองรับบุคลากรได้โดยตรงคือ ส่วนการศึกษาและสาธารณสุขแต่การดำเนินการที่ผ่านมา มีเพียง อบต. บึงขี้โถเท่านั้นที่มีพยาบาลวิชาชีพที่เข้ามาดำเนินการด้านนี้โดยตรง และอบต. ทั้งสามแห่งยังต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรในพื้นที่ด้วย โดย อบต. บึงขี้โถ ร่วมมือกับอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน อสม. (ในการดำเนินการ อบต. เขาสามยอดร่วมมือกับผู้นำชุมชนซึ่งทำงานผ่านศูนย์พัฒนาครอบครัวของ อบต. และพบว่าบทบาทด้านบุคลากรของ อบต. โดยตรงนั้นยังมีน้อย สอดคล้องกับการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่ของ อบต. ขนาดต่าง ๆ

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมด้านบุคลากรที่คาดหวังนั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบาย คาดหวังว่า ให้ อบต. ประสานการทำงานและร่วมมือกับบุคลากรในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของ อบต. โดยความร่วมมือนั้น ขึ้นกับความเข้มแข็งของกลุ่มบุคลากรในพื้นที่ กลุ่มที่มีความเข้มแข็งมาก อบต. ก็จะประสานความร่วมมือกับกลุ่มนั้น สำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน ผู้บริหารทุกกลุ่มต้องการร่วมมือกับอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน(อสม.) (มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่บางส่วน โดยประชาชนบางส่วนในพื้นที่ อบต. บึงขี้โถต้องการให้ อบต. ร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้วย ส่วนผู้บริหาร อบต. และประชาชนในพื้นที่ อบต. เขาสามยอดมีความเห็นสอดคล้องกันที่ต้องการให้ผู้นำชุมชน ได้แก่ ประธานชอยและครู เข้ามามีส่วนร่วมกับ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานมากที่สุด และมีบางส่วนต้องการให้อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน อสม. (แพทย์และพยาบาลเข้ามามีส่วนร่วมกับอบต. ด้วย สำหรับ อบต. วัดพริกนั้นผู้บริหาร อบต. และประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันที่ต้องการให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน ทั้งนี้ในความหมายของผู้บริหาร อบต. จะหมายถึงผู้นำชุมชนที่อาจมีหรือไม่มีตำแหน่ง แต่ส่วนของประชาชนนั้น จะหมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนบทบาทด้านบุคลากรนั้นอีกประการหนึ่ง ประชาชนส่วนใหญ่คาดหวังให้ อบต. เข้ารับการอบรม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน และจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาได้อย่างถูกต้อง ซึ่งก็สอดคล้องกับบทบาทด้านงบประมาณและด้านวิชาการ ที่ผู้บริหาร อบต. ต้องการอบรม บุคลากรของ อบต. ให้มีความรู้ความเข้าใจด้วยเช่นกัน

1.1.4 บทบาทการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงาน

(1) บทบาทการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานนั้น ผู้บริหาร อบต.บึงยี่โถและ อบต.เขาสามยอดมีส่วนรับผิดชอบงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน โดยตรง ทั้งส่วน การศึกษาและสาธารณสุข มีเพียง อบต.บึงยี่โถเท่านั้นที่หน่วยงานด้านสาธารณสุขเข้ามามีบทบาทใน การรับผิดชอบ สำหรับ อบต.เขาสามยอดนั้นยังไม่มีบทบาทเท่าที่ควร ปัจจุบันใช้การประสานให้ศูนย์ พัฒนาครอบครัวเป็นแกนหลักในการรับผิดชอบ ส่วน อบต.วัดพริกนั้นยังไม่มีส่วนงานด้านการศึกษา และสาธารณสุข โดยตรง ซึ่งมีความสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายส่วนใหญ่ที่เห็น ว่า บทบาทการบริหารงานของ อบต.ในปัจจุบัน ที่มีความเป็นนิติบุคคลและมีอำนาจอิสระตามกฎหมาย โดยบทบาทดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่ของ อบต.ทั้งสามแห่ง

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานที่คาดหวังของผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ คาดหวังว่า อบต. ควรจะประสานการทำงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมทั้งคาดหวังว่า อบต. ควรจะเริ่มต้นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน โดยการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับความต้องการ สภาพปัจจุบันและปัญหาการเลี้ยงดูของผู้ปกครองและเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปีก่อน สำหรับนำข้อมูลไปวางแผนในบทบาทด้านต่าง ๆ ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งผู้บริหาร อบต. บึงยี่โถและเขาสามยอด มีความเห็นสอดคล้องและตระหนักถึงบทบาทด้านการบริหารดังกล่าวเช่นกัน และ ผู้บริหาร อบต.ทั้งสามแห่งยังมีความเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ ผู้ปกครองมีความเข้าใจในบทบาทการมีส่วนร่วมของ อบต. รวมทั้งเพื่อสร้างความตระหนักให้ ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี โดยควรมีรูปแบบในการประชาสัมพันธ์ ที่หลากหลาย เช่น การใช้หอกระจายข่าว การบอกแบบปากต่อปาก โดยใช้ผู้นำชุมชน เป็นต้น ในขณะที่ ผู้บริหาร อบต.บึงยี่โถต้องการบูรณาการการทำงานของส่วนงานการศึกษาและสาธารณสุขให้มีความ ร่วมมือกันมากขึ้น ผู้บริหาร อบต.เขาสามยอดวางแผนกำหนดอัตราพยาบาลวิชาชีพ เพื่อบริการ กระจายอำนาจด้านสาธารณสุขมายัง อบต.ในอนาคต แต่สำหรับประชาชนนั้น ยังมีความคาดหวังต่อ บทบาทการบริหารงานของ อบต.เกี่ยวกับการประสานงานในพื้นที่ โดยประชาชนในพื้นที่ อบต.บึงยี่โถ มีความต้องการให้ อบต.วางแผนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาชนในพื้นที่ อบต.เขาสามยอด มีความเห็นที่สอดคล้องกับผู้บริหารที่ต้องการให้ อบต.สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในการเข้า มามีส่วนร่วมพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน และบางส่วนต้องการให้ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้มาจัดอบรมให้ความรู้ ในส่วนของประชาชนในพื้นที่ อบต.วัดพริกมีความต้องการให้ อบต. ประสานงานกับบุคลากรและหน่วยงานในพื้นที่ด้วยเช่นกัน

1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วม

1.2.1 ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณ

ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณของผู้บริหาร อบต.ส่วนใหญ่และผู้บริหาร อบต.เขาสามยอดกับประชาชนบางกลุ่มในพื้นที่ที่มีความเห็นตรงกันว่าการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำเป็นปัจจัยเสริมด้านงบประมาณ ส่วนความเห็นของผู้บริหาร อบต.บึงยี่โถ่นั้นไม่ตรงกับประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่ ในส่วนของผู้บริหาร อบต.วัดพริกกับประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความไม่พอเพียงด้านงบประมาณจะเป็นปัจจัยอุปสรรคด้านงบประมาณของ อบต. ในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนา เด็กแบบบ้านเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญบางส่วน

1.2.2 ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านบุคลากร

ผู้บริหาร อบต.และประชาชนในพื้นที่ อบต.บึงยี่โถบางกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าการไม่มีความรู้ความเข้าใจของบุคลากร อบต.เป็นปัจจัยอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน เช่นเดียวกับผู้บริหาร อบต.และประชาชนในพื้นที่ อบต.วัดพริกทุกกลุ่ม รวมทั้งจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญบางส่วนด้วย

1.2.3 ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านผู้นำ

การมีวิสัยทัศน์ของนายก อบต.เป็นปัจจัยสำคัญที่ทั้งผู้บริหาร อบต.ทุกขนาด ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ของ อบต.ทั้งสามแห่ง และความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายส่วนใหญ่ มีความเห็นตรงกันต่อการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

1.2.4 ปัจจัยสำคัญด้านผู้ปกครอง

ความไม่พอเพียงของรายได้เป็นปัจจัยอุปสรรคของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ อบต.บึงยี่โถและวัดพริก แต่ผู้บริหาร อบต.ไม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าว ในขณะที่ผู้บริหาร อบต.บึงยี่โถและเขาสามยอด เห็นว่าความร่วมมือของผู้ปกครองเป็นปัจจัยเสริมแต่ประชาชนในพื้นที่ อบต.ทั้งสองแห่งไม่เห็นว่าปัจจัยสำคัญ ในเรื่องการให้ความสำคัญของผู้ปกครองเป็นปัจจัยเสริมที่ทั้งผู้บริหาร อบต.เขาสามยอดและประชาชนในพื้นที่เห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญ โดยเรื่องความต้องการของผู้ปกครองนั้นเป็นเรื่องที่ประชาชนในพื้นที่อบต.ทุกแห่งเห็นว่าเป็นปัจจัยเสริมซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญบางส่วนด้วย ส่วนในเรื่องการไม่ยอมรับในบทบาทของ อบต.เป็นปัจจัยอุปสรรคที่ผู้บริหาร อบต.เขาสามยอดและประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ อบต.เห็นว่ามีมีความสำคัญสำหรับประชาชนส่วนใหญ่ของพื้นที่ อบต.เขาสามยอดเห็นว่าการมีปัญหาทางสังคมเป็นปัจจัยเสริมต่อการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานซึ่งไม่สอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหาร อบต.เขาสามยอดและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

2.1 แนวทางด้านงบประมาณ

อบต.ต้องมีการวางแผนด้านงบประมาณ การจัดการศึกษาอบรมให้กับ อบต. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนของงานสาธารณสุขและส่วนการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาพ่อแม่ผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจ นั้น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาอบรมแก่บุคลากรในพื้นที่ให้มีศักยภาพ สำหรับการอบรมให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในพื้นที่ได้ เป็นต้น สำหรับ อบต.ทุกแห่ง หากต้องการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์รับเลี้ยงต่ำกว่า 3 ปี จะต้องพยายามจัดกิจกรรมเพื่อจูงใจให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือให้เข้ามาทำหน้าที่ครูในศูนย์รับเลี้ยง เพื่อให้เกิดความรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน ซึ่งจะทำได้ สามารถนำความรู้ไปเลี้ยงดูเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปีที่บ้านได้

2.2 แนวทางด้านวิชาการ

เนื่องจาก อบต.ทุกแห่งยังขาดความพร้อมในด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน ดังนั้น ต้องให้การสนับสนุนด้านวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปงบประมาณและการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการฝึกอบรมหรือให้ความรู้ เพื่อสนับสนุนให้มีการจัดอบรมทั้งผู้บริหารและสมาชิก อบต. รวมทั้ง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความรู้แก่บุคลากรทุกกลุ่ม และแนวทางที่ควรจะดำเนินการ อีกส่วนหนึ่งคือการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอคำแนะนำในการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการ เช่น รูปแบบการให้ความรู้ การผลิตเอกสารหรือสื่อที่ให้ความรู้ เป็นต้น

2.3 แนวทางด้านบุคลากร

อบต. จะต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานก่อน เพื่อให้บุคลากรของ อบต.เกิดวิสัยทัศน์และสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชน ในการที่ อบต.จะเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งต้องร่วมมือกับบุคลากรในพื้นที่ ที่สำคัญ เช่น ผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) โดย อบต.จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรในพื้นที่เหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นตัวแทน อบต. ในการเข้าไปอบรม สร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนัก ในความสำคัญของการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานให้กับผู้ปกครองในพื้นที่ก่อนที่อบต.จะดำเนินการมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ

2.4 แนวทางด้านการบริหารงาน

อบต.ทุกแห่งควรมีสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปีก่อนเป็นลำดับแรก เพื่อให้ทราบความต้องการ ปัญหาของแต่ละพื้นที่ และสามารถดำเนินการแก้ไข ปัญหาให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ได้ รวมทั้ง อบต.จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาตนเองในด้านการบริหารจัดการและประสานความร่วมมือทั้งภายใน อบต. โดยเฉพาะส่วนการศึกษาและสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ รวมทั้งจะต้อง เพิ่มบทบาทในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น หอกระจายข่าว หรือ การบอกแบบปากต่อปาก เพื่อให้ประชาชนรับทราบถึงบทบาทของ อบต. ในการมีส่วนร่วมพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน รวมทั้งเป็นการสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปีด้วย

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำกรณีศึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ อบต. ที่มีบทบาทดีเด่นด้านการจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาเป็นกรณีศึกษาโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มคนหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้บริหารระดับนโยบายในส่วนกลาง ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ รวมทั้งผู้รับบริการ เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดที่สะท้อนถึงสภาพความเป็นจริง รวมถึงความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีทั้งความสอดคล้องและความขัดแย้งระหว่างทางนโยบายและทางปฏิบัติ แม้ว่า อบต. เหล่านี้จะประสบความสำเร็จจนกระทั่งได้รับรางวัลต่าง ๆ มาแล้ว อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่อาจจะไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ของ อบต. ได้ทั้งหมด เนื่องจาก อบต. นั้นมีศักยภาพที่แตกต่างกันมากทั้งในด้านงบประมาณ รายได้ บุคลากร และบริบททางสภาพพื้นที่ แต่อย่างน้อยที่สุดคุณค่าของงานวิจัยนี้ ก็จะเป็นการสะท้อนให้แก่ผู้บริหารในระดับนโยบายได้ทราบถึงสภาพความเป็นจริง และความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ทราบถึงอุปสรรคต่าง ๆ รวมทั้งเป็นแนวทางเบื้องต้นประกอบการตัดสินใจในการวางแผนหรือดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์ในอนาคต ทั้งจากหน่วยงานส่วนกลางและอบต. ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(1) บทบาทที่ประชาชนคาดหวังต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ อบต. โดยส่วนมากนั้น ยังคงเป็นเรื่องของการใช้งบประมาณเป็นสำคัญ เช่น การที่ประชาชนในพื้นที่ อบต. บึงขี้ไฉมีความต้องการให้ อบต. ดำเนินการในลักษณะของศูนย์รับเลี้ยงเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปีนั้น อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจและสังคมในภาวะปัจจุบันที่ทำให้ผู้ปกครองมีเวลาเอาใจใส่บุตรหลานได้น้อยลง เมื่อเห็นว่าบุตรหลานของตนเติบโตเกินกว่า 2 ขวบแล้วจึงต้องการให้แก่ อบต. เป็นผู้ดูแลแทน ซึ่งผู้ปกครองมองว่าถ้าบุตรหลานมาอยู่ในความดูแลของ อบต. ก็จะมีคนดูแลบุตรหลานให้ มีอาหารที่ดี มีอาหารเสริมนม และได้รับโภชนาการที่ดีขึ้น ในลักษณะของการดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งคิดว่าที่จะให้อยู่กับปู่ย่าตายายซึ่งอาจเลี้ยงดูไม่ถูกวิธีและได้อยู่ใกล้ชิดบุตรมากขึ้นเพราะบางครอบครัวมีภูมิลำเนาในต่างจังหวัด เมื่อคลอดบุตรแล้วอาจต้องส่งกลับไปอยู่ที่ต่างจังหวัดกับปู่ย่าตายาย เพราะบิดา มารดา ต้องออกไปทำงาน อีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนเห็นว่า อบต. เข้ามาดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อนุบาล 3 ขวบ) แล้วเก็บค่าเล่าเรียนไม่แพง ประหยัด และสะดวกสบายต่อผู้ปกครอง เมื่อเทียบค่าใช้จ่ายกับของเอกชน ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก จึงต้องการให้ อบต. ขยายตรงการดำเนินการในส่วนนี้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญบางท่านที่ได้เห็นว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นเรื่องยาก เพราะผู้ปกครองไม่ต้องการที่จะเลี้ยงลูกเอง ถ้าเปิดศูนย์รับเลี้ยงก็อยากให้ลูกไปอยู่ในศูนย์ ดังนั้นหากความจำเป็นทางสภาวะเศรษฐกิจและสังคมเป็นดังเช่นปัจจุบัน การพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานให้ประสบความสำเร็จ จะต้องมีกลยุทธ์ในการทำศูนย์รับเลี้ยงให้น่าสนใจ เช่น ต้องมีการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยใช้ศูนย์เป็นสถานที่จัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาการเลี้ยงดูเวลาอยู่ที่บ้าน หรือ อบต. อาจจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองโดยเชิญหน่วยงานที่มีความรู้ เช่น โรงพยาบาลมาจัดอบรม ทำกิจกรรม เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กในวัยนี้ ส่งเสริมกิจกรรมการเล่านิทานให้ลูกฟัง การเลือกอาหารที่มีประโยชน์แก่ลูก การสังเกตพัฒนาการแต่ละช่วงวัย ความผิดปกติ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี ที่พ่อแม่ผู้ปกครองมักไม่เห็นความสำคัญ เนื่องจากขาดความรู้และขาดผู้นำในการเลี้ยงดูให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ จะเห็นว่ารูปแบบดังกล่าวเป็นการปรับเปลี่ยนจากการพัฒนาแบบบ้านเป็นฐาน ซึ่งเป็นในลักษณะที่ต้องมีการออกเยี่ยมบ้านจากบุคลากรที่มีความรู้ ซึ่งผู้ปกครองมีความเห็นที่ไม่สะดวก

(2) จากบทบาทที่ผู้บริหาร อบต. วัดพริกบางท่านต้องการขยายการดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำหรับเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปีนั้น อาจเป็นเพราะบริบทสภาพพื้นที่ตามความเห็นของผู้บริหาร อบต. ที่เห็นว่า หากต้องออกไปเยี่ยมตามบ้านจะไม่สะดวก เนื่องจากลักษณะชุมชนเป็นชุมชนกระจาย

ซึ่งหากเปรียบเทียบข้อมูลบริบทพื้นที่จากการศึกษาเอกสารจะพบว่า พื้นที่ อบต.วัดพริกมีความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรน้อยที่สุด พื้นที่อบต.บึงยี่โถมี 4 หมู่บ้าน มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยของพื้นที่เท่ากับ 1,663.35คนต่อตารางกิโลเมตร พื้นที่ อบต.เขาสามยอดมี 7 หมู่บ้าน ความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยของพื้นที่ เท่ากับ888 คน/ตารางกิโลเมตร แต่ในขณะที่พื้นที่ อบต.วัดพริก มีถึง 12 หมู่บ้านและความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยของพื้นที่เพียง 107.40คน/ตารางกิโลเมตร จากการสังเกตของผู้วิจัยขณะเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า พื้นที่ของ อบต.วัดพริก มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านทำให้พื้นที่แบ่งเป็น 2 ส่วน โดยมีสะพานข้ามแม่น้ำลำคลองเพียงจุดเดียวเป็นถนนใหญ่ที่สามารถใช้รถยนต์ข้ามไปได้ ประกอบกับที่ทำการ อบต.อยู่ลึกจากถนนใหญ่ค่อนข้างมาก จึงเป็นอุปสรรคที่ทำให้ผู้บริหาร อบต.เห็นว่าการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน โดยการ ไปให้ความรู้ผู้ปกครองที่บ้านหรือออกเยี่ยมบ้าน ดำเนินการไม่สะดวก

(3) จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือก อบต.บึงยี่โถ อบต.เขาสามยอดและ อบต.วัดพริก มาเป็นกรณีศึกษาซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งบริบททางพื้นที่ งบประมาณ และบุคลากร แต่สิ่งที่พบ คือทุก อบต.ให้ความสำคัญและพยายามจะพัฒนาคนและการศึกษาในพื้นที่ของตนอย่างเต็มที่ เนื่องจากมีปัจจัยร่วมกันคือ ผู้นำมองเห็นความสำคัญและมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา อันจะเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ก้าวหน้าไปทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากผู้บริหารมีคุณวุฒิสูงขึ้นมาพิจารณาจากกลุ่มผู้บริหารในการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่ามีการพัฒนาตนเองโดยการเพิ่มเติมวุฒิเป็นระดับปริญญาตรีขึ้นไปทั้งสิ้น ทำให้มีผลต่อกระบวนการคิด การให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น รวมทั้งปัจจัยบริบทพื้นที่ซึ่งอยู่ใกล้เขตเมืองทำให้ความจำเป็นในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับ อบต.บึงยี่โถ มีความจำเป็นลดลงด้วย ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ อบต.ด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพรณ ไชยวงศ์ (2544) ที่ผลจากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับคนเป็นองค์ประกอบหลักที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการจัดและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของ อบต. กล่าวคือเจตคติของสมาชิกสภา อบต.และบุคลากรที่มีต่อการศึกษา ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของผู้บริหารเป็นปัจจัยเสริม ส่วนประสพการณ์ในการจัดการศึกษาของสมาชิกสภา อบต.และบุคลากรของ อบต.เป็นปัจจัยอุปสรรค (3) นอกจากความต้องการให้ อบต.เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานแล้ว ผู้วิจัยพบว่า ประชาชนมีความต้องการที่จะได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานด้วยเช่นกัน เป็นเพราะสภาพทางสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปมาก ข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าทางการแพทย์ ภาวะการเจ็บป่วยของเด็ก ทำให้ผู้ปกครองสนใจที่จะได้รับการศึกษาอบรมและต้องการเรียนรู้มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์แก่บุตรหลานของตนเอง ซึ่งในประเด็น

นี่เป็น อบต. จะต้องไปศึกษา เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการอบรมผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาเด็กแบบ บ้านเป็นฐานให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับระดับการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ของตนด้วย เพื่อที่ผู้ปกครองจะได้เรียนรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปฏิบัติได้จริงและปรับเปลี่ยน ความคิด ความเชื่อ และการเลี้ยงดูที่ผิดวิธีให้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์ (2539) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือ ขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล โดยมีตัวอย่างของประชากรเป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 ที่มีอายุ 3-6 ปี ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจ ในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นสูงกว่าผู้ปกครองกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติที่ ระดับ .01 และผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้น หลังทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการศึกษาอบรมของผู้ปกครองที่เหมาะสมจะทำให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น

(4) แม้ว่า อบต. เห็นว่าตนเองมีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบ บ้านเป็นฐาน และประชาชนมีความต้องการให้ อบต.เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ก็ตาม แต่ปัจจัย ที่เป็นปัญหาสำคัญที่ค้นพบจากการวิจัยเป็นเรื่องของงบประมาณเป็นหลัก การขาดบุคลากรที่มีความรู้ ขาดการประสานการทำงานร่วมกัน และขาดการยอมรับจากภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยทั้ง ของ วีระพงศ์ เดชบุญและคณะ (2540) พิบูลย์พันธ์ สาทอง (2542) สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์และคณะ (2542) และสมหวัง คันทรส (2543) ซึ่งพบว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ อบต.ต้องให้ความสำคัญก่อนที่ อบต.จะ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

(5) การที่ประชาชนในพื้นที่ของ อบต.บึงยี่โถและเขาสามยอดเห็นว่าปัจจัยด้าน งบประมาณไม่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ อบต.ในการพัฒนาเด็กแบบบ้าน เป็นฐาน น่าจะเกิดจากการที่ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของ อบต.ในการดำเนินงานศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพ ประชาชนพึงพอใจ ส่งผลให้ประชาชนเชื่อมั่นว่าผู้นำของ อบต.นั้นให้ ความสำคัญด้านการศึกษาอย่างมาก รวมทั้งมีงบประมาณเพียงพอหากเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก แบบบ้านเป็นฐาน ประชาชนเห็นว่างบประมาณไม่เป็นปัจจัยสำคัญ ในขณะที่ประชาชนในพื้นที่ อบต. วัดพริกรับรู้และเห็นว่า อบต.อาจจะมียกงบประมาณไม่เพียงพอต่อการเข้ามาพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน เนื่องจาก อบต.มีภารกิจในพื้นที่มาก และมีงบประมาณจำกัด

(6) จากผลการวิเคราะห์ห้บทบาทและแนวทางการมีส่วนร่วมด้านบุคลากรในส่วนองภาคประชาชนนั้น แม้กลุ่มประชาชนจะมีความเห็น และความต้องการให้ อบต.เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานอย่างมาก โดยพิจารณาจากผลงานที่ อบต.ทำเรื่องของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้มากในระดับหนึ่งได้ อย่างไรก็ตาม ความเห็นส่วนใหญ่ของกลุ่มประชาชนเกือบทั้งหมดมีความต้องการให้ อบต.เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานก่อนที่จะมาดำเนินการมีส่วนร่วม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนต้องการความเชื่อมั่นในการมีส่วนร่วมของ อบต.มากขึ้นกว่าการดำเนินการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาจเป็นเพราะผู้ปกครองเห็นว่าเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปียังเล็กมากและต้องการได้รับความดูแลเอาใจใส่มากกว่าเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงต้องการให้เกิดความเชื่อมั่น ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการในเรื่องการตั้งศูนย์รับเลี้ยงหรือการเข้ามาจัดอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ และคณะ (2542) เรื่องการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งผลการวิจัยในด้านปัญหาอุปสรรคที่เห็นว่าอาจจะเกิดขึ้น คือ ปัญหาการยอมรับจากภายนอกเกี่ยวกับความรู้และความสามารถของ อบต. ซึ่งเป็นเรื่องที อบต. แต่ละแห่งจะต้องพัฒนาตนเอง

(7) การเริ่มต้นงานวิจัยตั้งแต่ในปี พ.ศ.2549 และดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่ในปี พ.ศ.2550 พบว่าระยะเวลาที่ผ่านมาไป ทำให้สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ของ อบต.เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้ผลการวิจัยและข้อมูลจากการศึกษาเอกสารขาดความสอดคล้องกัน อบต.บึงขี้โถและอบต.เขาสวมขอมมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วซึ่งจากการติดตามข้อมูล ณ ปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2551 อบต.ทั้งสองแห่งได้มีการปรับฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลไปเป็นเทศบาลตำบลและเทศบาลเมืองตามลำดับ) จึงเป็นข้อสังเกตในการวิจัยครั้งต่อไป ที่ผู้วิจัยควรจะวางแผนการดำเนินการวิจัยในระยะเวลาที่เหมาะสมและจะต้องติดตามข้อมูลของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ผลการวิจัยสอดคล้องกับสภาพจริง

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากแนวทางการมีส่วนร่วมของ อบต. ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานตามผลการวิจัยที่ได้สรุปไปแล้วนั้น ผู้วิจัยยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมบางประการที่น่าสนใจและเป็นประเด็นพิจารณาทั้งในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

(1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1.1) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรเป็นผู้ชี้แนะให้ อบต.เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปีก่อนเข้ามาเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดา เด็กที่มาเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ รวมทั้งเป็นการสร้างระบบส่งต่อที่ดีจากบ้านสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรจัดอบรมชี้แจงให้ อบต.รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับอื่นๆ ด้วย รวมถึงควรจัดทำคู่มือระเบียบปฏิบัติในการดำเนินงานให้ชัดเจน ทั้งในแง่ นโยบาย ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการ การใช้งบประมาณหมวดต่าง ให้เหมาะสมกับ อบต.ในแต่ละขนาด โดยมีการสรุปแนวทางการปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อแจกจ่ายให้ อบต. เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ

(1.2) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะที่เป็นหน่วยงานด้านการวางแผนนโยบายการศึกษาชาติ และเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก ควรจะเข้ามาส่งเสริมหรือเชิญหน่วยงานที่มีความรู้เข้ามาทำการจัดอบรมให้ความรู้แก่ อบต. รวมทั้งแนะนำหรือผลิตสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงวัยให้แก่ อบต. เพราะอบต.ยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องการพัฒนาเด็กอย่างมาก เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วย

(1.3) การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานเป็นเรื่องใหม่สำหรับ อบต. แต่เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ ของ อบต. ที่จะต้องดำเนินการในส่วนของ การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ โดย อบต.จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานใหม่ โดยจะต้องเน้นการบูรณาการการทำงานของฝ่ายการศึกษาและสาธารณสุขให้ประสานสอดคล้อง เนื่องจากองค์ความรู้สองด้านไม่สามารถแยกขาดจากกันโดยสิ้นเชิง รวมทั้งการทำงานในพื้นที่ หน่วยงานอื่นๆ นอกจากอนามัยตำบลตามความเห็นส่วนใหญ่แล้ว ยังต้องอาศัยโรงพยาบาลซึ่งมีแพทย์ พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์สูง โรงเรียนซึ่งมีครูที่อาจจะเป็นผู้สอนให้ประชาชนเห็นความสำคัญได้ หรือฐานหลักของ อบต.คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็สามารถเข้ามามีบทบาทร่วมกับ อบต. ได้เช่นกัน อีกประการหนึ่งสำหรับ อบต.วัดพริกที่มีงบประมาณจำกัดก็ควรดำเนินการในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานนั้นควรจะค่อยๆปรับลดสัดส่วนความสำคัญในขณะที่การพัฒนาคนควรจะค่อยๆเพิ่มขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางที่ดำเนินการได้

ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งสำหรับ อบต. คือ เรื่องหอกระจายข่าว ซึ่งจากการวิจัย พบว่า หอกระจายข่าวมีบทบาทสำหรับพื้นที่ชุมชนในการประชาสัมพันธ์ ซึ่ง อบต.น่าจะพัฒนาการสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านหอกระจายข่าว โดยอาจจะประสานกับโรงพยาบาล หรือ

อนามัยตำบลให้จัดทำเทปบันทึกชุดความรู้ สำหรับเด็กในช่วงวัยต่าง ๆ และให้ผู้นำชุมชนนำไปแจ้งแก่ลูกบ้าน ประชาสัมพันธ์ให้ครอบครัวที่มีบุตรหลานวัยต่ำกว่า 3 ปี รับฟัง ควรจัดทำตารางเวลาโดยเลือกช่วงเวลาหรือวันที่จะมีผู้ปกครองอยู่หลาย ๆ บ้าน เช่น ในวันหยุด (วันเสาร์-อาทิตย์) ช่วงเวลาในตอนเย็น โดยดำเนินการต่อเนื่อง ในระยะเริ่มแรกอาจจะดำเนินการสัปดาห์ละ 1-2 วันก่อน แล้วค่อยขยายต่อไป และอาจจัดทำเป็นเทปบันทึกการสอนวิธีการเล่นิทานให้ลูกฟังพร้อมตัวอย่าง เพื่อที่ผู้ปกครองจะได้นำไปเล่าให้แก่บุตรหลานของตนได้ เป็นต้น

(2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

(2.1) ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐานภายหลังการถ่ายโอนมาสู่ออบต.

(2.2) ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลอื่นๆ เช่น คณะกรรมการสตรีหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน ในการพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน

(2.3) ควรพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์ประเมินความพร้อมของ ออบต. ในการจัดตั้งศูนย์รับเลี้ยงเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี

(2.4) ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนที่เป็นและไม่เป็นอสม. ในการเข้ามาพัฒนาเด็กแบบบ้านเป็นฐาน